

Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen

VEUO Jaaroverzicht 2021 – 2022

Juni 2022

Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen

Index van het VEUO Jaaroverzicht 2021/22

1	Inleiding.....	3
2	Missie en strategie VEUO	3
2.1	Samenstelling bestuur.....	3
2.2	Strategieontwikkeling	4
3	Governance, duurzaamheid en aanverwante thema's.....	5
3.1	Monitoring Rapport over naleving Code boekjaar 2020.....	5
3.2	Actualisatie Corporate Governance Code	6
3.2.1	Langetermijnwaardecreatie en ESG.....	6
3.2.2	Diversiteit en inclusiviteit	7
3.2.3	Rol van aandeelhouders.....	8
4	Wetgevings- en governance ontwikkelingen in den brede.....	9
4.1	Diversiteit in de top.....	9
4.2	Nationale veiligheid; wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames	10
4.3	Duurzaamheidsontwikkelingen	11
4.3.1	EU Taxonomie verordening	11
4.3.2	Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).....	12
4.3.3	Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)	14
4.4	Accountancysector	15
4.4.1	Joint audit.....	15
4.4.2	Audit only.....	16
4.4.3	Versterking verantwoordingsketen	16
4.4.4	Implicaties voor kleine(re) beursondernemingen	17
4.4.5	ESEF (het <i>European Single Electronic Format</i>)	17
5	Besluit	18

1 INLEIDING

Er zijn veel ontwikkelingen die beursgenoteerde ondernemingen en hun stakeholders raken en de periode 2021-2022 was daarmee een drukke tijd voor de VEUO. Dit jaaroverzicht biedt ons de gelegenheid daarop te reflecteren, en stil te staan bij de activiteiten die de VEUO heeft verricht. Wij bespreken achtereenvolgens de missie, strategie en prioriteiten van de VEUO, ontwikkelingen op het gebied van corporate governance en duurzaamheid, en nieuwe wet- en regelgeving voor beursgenoteerde ondernemingen.

2 MISSIE EN STRATEGIE VEUO

De VEUO zet zich als belangenorganisatie in voor een gezond ondernemings- en vestigingsklimaat voor beursondernemingen in Nederland. De basis van onze missie is de overtuiging dat beursondernemingen bijdragen aan de welvaart en het welzijn in Nederland. Beursondernemingen zijn onderworpen aan hoge standaarden met betrekking tot de kwaliteit van hun governance en hun omgang met stakeholders. Zij wegen bij hun activiteiten de belangen van hun stakeholders (zoals werknemers, aandeelhouders, leveranciers, afnemers etc.) constant mee. Daarbij is ook de maatschappelijke oriëntatie van beursondernemingen van groot belang, waaronder verantwoord ondernemen en duurzaamheid. Beursondernemingen vervullen vaak een voortrekkersrol voor het bedrijfsleven en ondersteunen de internationale oriëntatie van Nederland. Om beursondernemingen hiertoe in staat te stellen is het van belang hun ecosysteem goed vorm te geven. Daar zet de VEUO zich voor in.

2.1 Samenstelling bestuur

In 2021 is de samenstelling van het bestuur van de VEUO gewijzigd. Jan Nooitgedagt is als voorzitter opgevolgd door Jack de Kreij en Harm-Jan de Kluiver droeg de rol van Algemeen Secretaris over aan Sven Dumoulin. Het bestuur zegt Jan en Harm-Jan grote dank voor hun waardevolle en onvermoeibare inzet voor de VEUO en haar leden.

Het algemeen bestuur van de VEUO bestaat uit:

- Jack de Kreij, Voorzitter
- Robin Hoytema van Konijnenburg, Penningmeester tot de ALV van 15 juni 2022
- Anja Montijn, Penningmeester vanaf ALV van 15 juni 2022
- Sven Dumoulin, Algemeen Secretaris
- Jurgen van Breukelen
- Marnix van Ginneken

- Sietze Hepkema
- Jacqueline Tammenoms Bakker

In aanvulling daarop hoopt het bestuur binnenkort Maud de Vries in zijn midden te mogen verwelkomen. Maud de Vries zal in de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van 15 juni 2022 worden voorgedragen als nieuw bestuurslid

Uit het Algemeen Bestuur is een Dagelijks Bestuur samengesteld (bestaande uit de Voorzitter, Penningmeester en Algemeen Secretaris) dat zich bezig houdt met de uitvoering van de algemene beleidslijnen. Zij worden bijgestaan door het Secretariaat van de VEUO, bestaande uit de Adjunct Secretaris (Myrtle Grondhuis), en de Algemeen Secretaris; zij voeren het dagelijks beleid van de VEUO uit.

2.2 Strategieontwikkeling

Medio 2021 heeft het bestuur besloten de strategie van de VEUO tegen het licht te houden. Daarover hebben het bestuur en het secretariaat ook gesproken met leden van de VEUO. Werkend vanuit de missie van de VEUO zoals hierboven weergegeven werden drie belangrijke actuele beleidsthema's geïdentificeerd:

- Corporate governance in brede zin, waaronder het vennootschaps- en ondernemingsrecht, het effectenrecht en andere beursregels;
- Environment, Social en Governance-aspecten van het ondernemen;
- Ontwikkelingen op het gebied van de externe verslaggeving inclusief de accountancy.

Tevens heeft het bestuur besloten meer aandacht te besteden aan:

- Activiteiten voor de leden, ook ten behoeve van hun raden van bestuur en raden van commissarissen;
- De platformfunctie die de VEUO kan vervullen;
- Verdere vergroting van het ledental.

Voor de periode 2022-2023 verwacht het bestuur de focus te leggen op de volgende onderwerpen:

- De herziening van de Corporate Governance Code (par. 3.2);
- ESG, waaronder ook de externe verslaggeving daarover (par. 4.3);
- Ontwikkelingen in de accountancysector (par. 4.4);
- Modernisering van het NV-recht, waaronder de virtuele AvA.

Hierbij zal de VEUO aandacht blijven houden voor de noden en belangen van de kleinere beursgenoteerde ondernemingen. Juist daar zit een deel van de innovatiekracht in Nederland en het beursklimaat voor kleine ondernemingen raakt direct aan de aantrekkelijkheid van een beursnotering voor ondernemingen die nog volop in hun ontwikkelingsfase zitten. Juist vanwege de verschillen tussen de grootte van beursbedrijven is soms maatwerk vereist en geen *one size fits all*-benadering.

3 GOVERNANCE, DUURZAAMHEID EN AANVERWANTE THEMA'S

3.1 Monitoring Rapport over naleving Code boekjaar 2020

Een belangrijkste thema voor de VEUO over de afgelopen periode betrof de Corporate Governance Code. Centraal staat daarbij de voorziene actualisatie van de Code (par. 3.2), waartoe een opmaat werd gemaakt met het eind 2021 verschenen [monitoring rapport](#) over de naleving van de Code in

boekjaar 2020. Het onderliggende onderzoek, uitgevoerd door SEO, spitste zich toe op de kwaliteit van de rapportage over vijf onderwerpen: langetermijnwaardecreatie, risicobeheersing, cultuur, diversiteit, en beloningen. SEO tekende een nalevingspercentage op van 93,6% tegen 94,3% in 2019. Daarbij constateerde de Monitoring Commissie dat rapportages vaak nog onvoldoende aansluiten bij de onderliggende gedragsbepalingen van de Code, waardoor volgens de Monitoring Commissie op de

betekenis van deze rapportage werd ingeboet. Om nadere invulling te geven aan dit concept van 'betekenisvolle rapportage' heeft de Monitoring Commissie een hoofdstuk van haar monitoring rapport gewijd aan voorbeelden van betekenisvolle rapportage; zij bieden nuttige inspiratiebronnen en handvatten voor de vormgeving van het corporate governance-verslag.

De VEUO hecht waarde aan een goede rapportage onder de Code en ziet een duidelijk opwaartse trend. De onverminderd hoge naleving van de Code illustreert dat de Code wordt gedragen door bestuurders en commissarissen en onderschrijft het belang van draagvlak van de Code onder beursondernemingen.

Met de Monitoring Commissie meent ook de VEUO dat ondernemingen in toenemende mate betekenisvol moeten rapporteren en dat ook doen. Daarbij plaatst de VEUO wel de kanttekening dat de Monitoring Commissie verder gaat dan de *principle based* benadering van de Code waar zij zoekt naar verklaringen die de Code niet voorschrijft of waar zij vindt dat bepaalde verklaringen uitgebreider hadden kunnen of moeten zijn. Het gaat dan om een aspiratieniveau, niet om het al dan niet naleven van de Code. Dat houdt ook verband met het feit dat de Monitoring Commissie soms conclusies over de governance van vennootschappen trekt als zij bepaalde informatie niet expliciet in hun jaarverslag hebben opgenomen. Gedragsbepalingen uit de Code zijn evenwel niet een-op-een gelijk te stellen aan de expliciete rapportage vereisten van de Code. Daar komt bij dat beursondernemingen reeds behoren tot de meest transparante bedrijven in Nederland omdat zij moeten voldoen aan vergaande rapportageverplichtingen. Het hebben van een beursnotering brengt intensieve en frequente communicatie via persberichten, jaarstukken, de website en andere bronnen met zich mee. Al die communicatievormen dragen bij aan het bieden van een transparant inzicht in de governance en activiteiten van deze ondernemingen, en dienen daarom bij zo'n brede benadering in samenhang te worden beschouwd.

3.2 Actualisatie Corporate Governance Code

Een belangrijk onderwerp was en is de voorziene actualisatie van de Corporate Governance Code. Op 21 februari jl. publiceerde de Monitoring Commissie een conceptvoorstel tot herziening van de Code. Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de grotere nadruk op ESG en duurzame corporate governance, een veranderende tijdgeest en verschillende wetswijzigingen waren aanleiding voor de Monitoring Commissie dit voorstel te doen. De laatste herziening van de Code was in 2016.

In haar [Consultatiedocument](#) richt de Monitoring Commissie zich op vijf onderwerpen: (i) langetermijnwaardecreatie en ESG, (ii) diversiteit- en inclusie, (iii) de rol van aandeelhouders, (iv) versterking van de verantwoordingsketen en risicobeheersing, en (v) aanpassingen in verband met gewijzigde wet- en regelgeving.

Voor verdere informatie over het herzieningsvoorstel verwijzen wij naar de [samenvatting](#) die de VEUO eerder heeft opgesteld. De Monitoring Commissie beraadt zich momenteel op de verschillende reacties die zij heeft ontvangen. Zij streeft er naar dit jaar nog een aangepaste Code vast te stellen. Deze aangepaste Code zou dan in werking kunnen treden per 1 januari 2023. Over het boekjaar 2023 zou dan vervolgens voor het eerst gerapporteerd moeten gaan worden in 2024. Bovendien zullen ondernemingen er in 2023 ook voor moeten zorgen dat eventuele wijzigingen in regelingen reglementen, procedures als gevolg van die aangepaste Code worden doorgevoerd. De reactie van de VEUO op het Consultatievoorstel kunt u [hier](#) raadplegen. Een aantal onderwerpen wordt hieronder nader uitgelicht.

3.2.1 Langetermijnwaardecreatie en ESG

Langetermijnwaardecreatie en ESG hebben veel aandacht gekregen. Iets waar de VEUO veel waardering voor heeft. Nederlandse ondernemingen hebben van oudsher een sterk ESG-profiel en zijn ook bereid de juiste vervolgstappen te zetten. Beursondernemingen verwelkomen uniforme en bij voorkeur wereldwijde standaarden die hen in staat stellen hun ESG-strategie verder vorm te geven en uit te bouwen.

Het initiële voorstel van de Monitoring Commissie voorzag in een open en brede norm die vereiste dat *'de vennootschap verantwoordelijkheid moet nemen voor alle (negatieve) externe effecten van het ondernemen'*. Een dergelijke verantwoordingsnorm zou ESG in hoge mate juridificeren en tot wezenlijke aansprakelijkheidsvragen leiden, juist ook gelet op het open Nederlandse aansprakelijkheidsrecht. Dat is niet wenselijk. Hoewel de VEUO de ambities van de Monitoring Commissie van harte deelt, heeft de VEUO wel de zorg geuit dat zo'n open norm juist contraproductief werkt; het maakt ESG het domein van juristen terwijl het oogmerk is bedrijven en hun ecosystemen aan te moedigen betekenisvolle stappen op het gebied van onder andere duurzaamheid, mens en milieu te zetten.

Evenals de Monitoring Commissie is het streven van de VEUO er op gericht ondernemingen aan te moedigen verdere ESG stappen te zetten en dat op een duurzame wijze te doen. Ondernemingen zijn juist ook op zoek naar houvast en richting om hen daarbij te helpen. Om dit in goede banen te leiden, is het van belang het ambitieuze Europese ESG-kader voorrang te geven. Ook de Europese Commissie heeft er met klem op gewezen dat het verder ontwikkelen van nationale ESG-rapportage verplichtingen onwenselijk is. Daarbij constateert de Europese Commissie onder meer dat de huidige situatie reeds problematisch is voor ondernemingen die moeten rapporteren. Het gebrek aan nauwkeurigheid in de huidige verplichtingen en de veelheid van bestaande particuliere normen en kaders maken het voor ondernemingen moeilijk te weten welke informatie zij precies moeten verstrekken. De EU moet daarom een samenhangende en alomvattende aanpak voor duurzaamheidsrapportage ontwikkelen. Men vreest voor versnippering als gevolg van individueel optreden van lidstaten. Al dit jaar zal daarom een groot aantal rapportagestandaarden onder de Europese CSRD worden ontwikkeld (zie par. 4.3.2). Het gaat om uiteindelijk meer dan duizend pagina's aan rapportagevoorschriften. Het zal een meer dan majeure uitdaging zijn voor beursgenoteerde ondernemingen (en hun externe accountants) om daaraan op tijd te gaan voldoen. Deze ondernemingen zijn op dit moment bezig grip te krijgen op wat zo dadelijk van hen verwacht zal worden. Dit aanpassingsproces verloopt sneller en beter als niet tegelijkertijd de Code met een eerdere eigen regeling komt, niettegenstaande de overigens goede bedoelingen daarachter.

Hierin staan ondernemingen overigens niet alleen, ook door de diverse stakeholders die gebruik maken van de te publiceren ESG informatie verwelkomen uniforme, supranationale standaarden die duidelijkheid en vergelijkbaarheid van informatie bewerkstelligen.

De VEUO heeft daarom een eigen ESG-raamwerk voor de Code voorgesteld om – indachtig de doelstelling van Monitoring Commissie - ondernemingen te faciliteren, ondersteunen, en helpen voorsorteren op toekomstige (wereldwijde) standaarden – evenwel zonder deze te doorkruizen:

- a) ondernemingen hebben een duidelijke focus op langetermijnwaardcreatie en formuleren als onderdeel daarvan een heldere strategie op het gebied van ESG. Ter zake worden concrete doelstellingen/ambities geformuleerd;
- b) over deze ESG-strategie en de uitwerking daarvan treden ondernemingen in dialoog met de voor hen meest relevante stakeholders;
- c) in het bestuursverslag wordt verantwoording afgelegd over de ESG-strategie, de genomen acties en de nagestreefde c.q. behaalde resultaten;
- d) desgewenst kunnen ondernemingen er voor kiezen in hun statutaire doelstelling een "purpose-verklaring" op te nemen.

Dit raamwerk heeft zijn weg gevonden naar het herzieningsvoorstel van de Monitoring Commissie zoals dat nu voorligt.

3.2.2 Diversiteit en inclusiviteit

De Monitoring Commissie vraagt in haar Consultatiedocument ook aandacht voor diversiteit en inclusiviteit, en bouwt daarbij voort op de op 1 januari 2022 in werking getreden m/v-diversiteitswet

(par. 4.1). De Commissie benadrukt het begrip diversiteit breder te zien dan gender; in dat verband doet zij het voorstel de diversiteitsbepalingen in de Code aan te passen. Met de Commissie hecht de VEUO grote waarde aan diversiteit en inclusie. Wel heeft de VEUO enkele kanttekeningen geplaatst bij de benadering van het actualisatievoorstel, waarvan de intentie onderschreven wordt maar de uitwerking op praktische bezwaren en wettelijke belemmeringen kan stuiten, onder andere op het gebied van privacy.

3.2.3 Rol van aandeelhouders

De Code-bepalingen op het gebied van de rol van aandeelhouders zijn reeds jaren ongewijzigd en de Monitoring Commissie vond het tijd deze aan een herziening te onderwerpen. Uitgangspunt van de Commissie is het belang van effectieve en duurzame aandeelhoudersbetrokkenheid. De VEUO steunt de meeste van deze voorstellen, waaronder dat de Code expliciteert dat aandeelhouders het belang onderschrijven van een strategie gericht op langetermijnwaardcreatie. Ook vindt de Commissie het belangrijk de dialoog tussen aandeelhouders en vennootschappen verder te stimuleren en in de Code op te nemen dat zij bereid zijn deze dialoog aan te gaan.

In het verlengde hiervan heeft de VEUO aandacht gevraagd voor de rol van stemadviseurs. Een veelgehoorde klacht van beursgenoteerde ondernemingen is dat stemadviseurs nog onvoldoende openstaan voor een dialoog over hun stemadviezen. Die stemadviezen zijn van groot belang omdat zij vaak doorslaggevend of richtinggevend zijn voor de uitslag van de stemming in de aandeelhoudersvergadering. Institutionele beleggers volgen de verkregen stemadviezen vaak één-op-één op. De VEUO ziet de dialoog tussen vennootschap en stemadviseur daarom als een belangrijke extensie van de dialoog met de institutionele aandeelhouders zelf. Naar de mening van de VEUO kan en moet daarom van institutionele beleggers worden verwacht dat zij met hun stemadviseurs overeenkomen dat zij hiervoor openstaan, juist ook tijdens het AVA-seizoen. Dit zou duidelijker in de Code moeten worden geregeld.

4 WETGEVINGS- EN GOVERNANCE ONTWIKKELINGEN IN DEN BREDE

4.1 Diversiteit in de top

Een belangrijke ontwikkeling op nationaal niveau is de op 1 januari 2022 in werking getreden wet 'Diversiteit in de top', met als voornaamste bedoeling de doorstroom van vrouwen naar de top te bevorderen. Op verzoek van het toenmalige Kabinet publiceerde de SER in 2019 een [adviesrapport](#) dat hiervoor de basis vormt.

Voor beursondernemingen staan twee maatregelen centraal:

- (i) een 1/3e ingroeiquotum voor commissarissen¹. Het 'ingroeiquotum' betekent dat beursondernemingen bij nieuwe benoemingen moeten zorgen voor een evenwichtige samenstelling met ten minste 1/3^e mannen en ten minste 1/3^e vrouwen in de RvC. De benoeming van een persoon die niet bijdraagt aan deze evenwichtige samenstelling is nietig; de vacature blijft dan openstaan; en
- (ii) de verplichting voor grote vennootschappen (incl. grote beursondernemingen) om ambitieuze en passende streefcijfers voor het bestuur, de raad van commissarissen² en de – door de vennootschap te bepalen - subtop vast te stellen en daarover te rapporteren in het bestuursverslag én aan de SER via het [diversiteitsportaal](#).

Implicaties in 2022

Het ingroeiquotum is per 1 januari 2022 gaan gelden. Verschillende ondernemingen voldoen al aan het quotum, ook omdat de meeste daarmee al lange tijd rekening hielden. Hoe dan ook blijft het raadzaam met het oog op aanstaande (her)benoemingen de samenstelling van de RvC te bezien en scenarioanalyses te maken met inachtneming van (i) het 1/3^e quotum en (ii) de benoemingstermijnen van zittende commissarissen.

In aanvulling daarop zijn beursondernemingen per 1 januari 2022 verplicht 'passende en ambitieuze' streefcijfers vast te stellen alsmede een plan van aanpak (zoals bijv. een profielschets, een transparant wervings- en selectieproces en een uitleg over voorkeursbeleid) om de gestelde doelen te bereiken. Daarover moet vervolgens aan de SER worden gerapporteerd via het [Diversiteitsportaal](#) en daarnaast in het FY 2022 bestuursverslag.

De VEUO heeft bij meerdere gelegenheden het belang van diversiteit en inclusiviteit benadrukt. Daarbij heeft de VEUO van tijd tot tijd ook een aantal voor de praktijk relevante kanttekeningen geplaatst bij de wijze waarop regelingen zijn vormgegeven. In antwoord daarop is onder meer [verduidelijkt](#) dat een mogelijk door gebrek aan alertheid of anderszins onverhoopt nietige benoeming geen gevolgen heeft voor de rechtsgeldigheid van besluiten van de RvC. Ook heeft de VEUO [aandacht gevraagd](#) voor het stroomlijnen van de rapportages die zowel in het bestuursverslag, als richting de SER, moeten plaatsvinden.

¹ Bij een one tier board ziet de regeling op het niet-uitvoerende deel van het bestuur.

² Deze verplichting geldt niet voor de raad van commissarissen en niet-uitvoerende bestuurders van beursondernemingen, omdat voor hen al het ingroeiquotum geldt (artikel 2:142b leden 2 en 3 BW).

4.2 Nationale veiligheid; wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames

Een onderwerp dat we in het jaaroverzicht vaker bespraken is de groeiende aandacht voor initiatieven om te komen tot een aanpak van bedreigingen voor de nationale veiligheid (statelijke dreigingen).

Een wetsontwikkeling die dat goed illustreert betreft de zgn. Investeringsstoets. Recent is er in de Tweede Kamer en Eerste Kamer een voorstel aangenomen voor een wettelijke toets op investeringen, fusies en overnames die mogelijk een risico kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Bij deze wet horen ook een aantal besluiten (AMvB's); zodra die zijn vastgesteld zal naar verwachting spoedig de inwerkingtreding van deze regeling volgen. Het is de bedoeling dat de wet terugwerkende kracht krijgt en zal gaan zien op transacties die vanaf 8 september 2020 hebben plaatsgevonden.³ Op die manier wil het Kabinet voorkomen dat 'kwaadwillenden' nog snel hun slag slaan voordat het wetgevingsproces is afgerond.

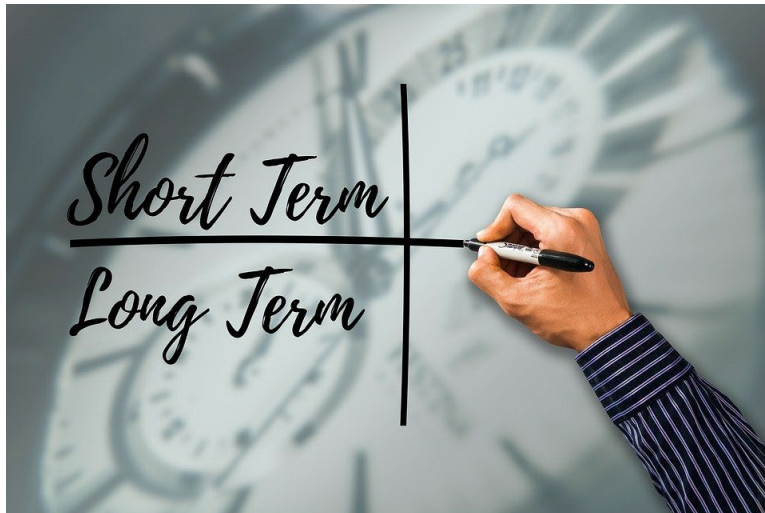
Deze investeringsstoets is ingestoken vanuit de gedachte dat overnames van en investeringen in vitale infrastructuur of bedrijven die sensitieve technologie ontwikkelen die raakt aan de nationale veiligheid kunnen zorgen voor risico's voor die nationale veiligheid. Bij risico's kan het bijv. gaan om het ontstaan van strategische afhankelijkheden, aantasting van de continuïteit van dienstverlening van vitale diensten en processen (zoals de elektriciteitsvoorziening, drinkwater voorziening, betalingsverkeer etc.) of aantasting van de integriteit en exclusiviteit van kennis en informatie. Bedoeling is dat er via een **meldplicht en risicoanalyse** meer zicht komt op deze

risico's met een wettelijk kader om ze te beoordelen, te mitigeren en in het uiterste geval te verbieden. Zo'n transactie moet dan worden gemeld bij het Bureau Toetsing en Investeren (BTI) van het ministerie van Economische Zaken. Zij maakt op haar beurt een risicoanalyse en beoordeelt aan de hand van de wettelijke criteria of deze activiteit mogelijk risico's oplevert voor de nationale veiligheid. Blijken er risico's te zijn, dan kan het BTI aanvullende eisen en voorschriften opleggen of in het uiterste geval zelfs een verbod op de transactie uitspreken. Het is van belang dat ondernemingen zich realiseren dat deze regeling een ruim toepassingsbereik heeft en dat de Minister vergaande bevoegdheden zijn toegekend om te interveniëren waar dat nodig wordt bevonden.

³ De datum 8 september 2020 is gekozen omdat het voorontwerp op die dag in consultatie ging. Op dat moment waren ook de belangrijke kenmerken van de wet bekend.

4.3 Duurzaamheidsontwikkelingen

Zoals hiervoor aangegeven zijn er wereldwijd veel ontwikkelingen met het oog op duurzaamheid en de rol van ondernemingen. Voor Europe kan gedacht worden aan de Europese Commissie en [EFRAG](#) (European Financial Reporting Advisory Group) die zich ontfermen over nieuwe verslaggevingsstandaarden (zie par 4.3.2). Er zijn soortgelijke initiatieven op internationaal niveau zoals de door de [IFRS Foundation](#) in november 2021 opgerichte [International](#)

[Sustainability Standards Board \(ISSB\)](#), met als voornaamste doel wereldwijde sustainability standaarden te ontwikkelen waartoe eind maart 2022 een eerste set standaarden is [gepubliceerd](#). Het [World Economic Forum](#) en vijf andere standaarden formulerende organisaties (CDP, CDSB, GRI, IIRC en SASB) hebben een [joint statement](#) doen uitgaan. Het aantal initiatieven is moeilijk bij te houden en er is behoefte aan coördinatie en duidelijkheid hoe met de veelheid aan initiatieven om te gaan. Onze leden/ondernemingen uiten daarover grote zorgen omdat het speelveld steeds onoverzichtelijker wordt. De VEUO stelt zich mede ten doel deze zorg te adresseren en te blijven delen met alle partijen en organisaties in dit veld, met inbegrip van de wetgever, toezichthouders en de Monitoring Commissie.

Bij een en ander staat voorop dat de VEUO wil bijdragen aan het verder brengen van deze duurzaamheid en de bestrijding van klimaatverandering. Daarbij is de [Europese Green Deal](#) die op 11 december 2019 door de Europese Commissie is gepubliceerd met als doelstelling '*Het eerste klimaatneutrale continent worden*' een belangrijke leidraad. In 2050 moet de EU klimaatneutraal zijn.

4.3.1 EU Taxonomie verordening

Een belangrijk onderdeel van de [Europese Green Deal](#) betreft de in 2020 in werking getreden [EU Taxonomieverordening](#)⁴. Op grond daarvan heeft een aantal grote beursondernemingen⁵ dit jaar

⁴ In samenhang daarmee zijn er inmiddels ook diverse gedelegeerde verordeningen verschenen. De gedelegeerde verordening van [4 juni 2021](#) met technische screeningscriteria om te bepalen of een economische activiteit substantieel bijdraagt aan de mitigatie of de adaptatie aan klimaatverandering, de artikel 8-gedelegeerde verordening van [6 juli 2021](#) welke nader uiteenzet op welke wijze de rapportage moet worden gedaan met oog op inhoud en weergave. Daarnaast verscheen op [9 maart 2022](#) een aanvullende gedelegeerde verordening waardoor bepaalde activiteiten gelinkt aan gas en kernenergie onder bepaalde omstandigheden ook onder de Taxonomieverordening komen te vallen.

⁵ Vooral nog is deze Verordening van toepassing op grote beursgenoteerde ondernemingen met een notering aan een gereguleerde markt (zoals Euronext Amsterdam). Een onderneming kwalificeert als 'groot' wanneer deze twee achtereenvolgende boekjaren voldoet aan ten minste 2 van de volgende criteria (art. 2:397 BW):

- (i) balanstotaal > 20 miljoen
- (ii) netto-omzet > 40 miljoen
- (iii) gemiddeld ≥ 250 werknemers

Zodra het EU Richtlijnvoorstel inzake duurzaamheidsrapportage (de [CSRD](#)) echter in werking is getreden zal naar verwachting het daarin gehanteerde (en ruimere) toepassingsbereik gaan gelden.

voor het eerst gerapporteerd over hun activiteiten met betrekking tot twee milieudoelstellingen inzake klimaatverandering.

De Verordening bevat een EU Taxonomie (*begrippenkader*) waarmee kan worden vastgesteld of een activiteit als 'ecologisch duurzaam', oftewel 'groen', kwalificeert. Gedachte is dat dit kader als basis gaat dienen voor andere EU regelgeving en dat ondernemingen gaan rapporteren over hoe duurzaam hun activiteiten zijn. Deze regels moeten beleggers helpen hun beleggingen om te buigen naar duurzamere technologieën en bedrijven. Een en ander moet eraan bijdragen de EU tegen 2050 klimaatneutraal te maken. De focus in deze Taxonomieverordening ligt op zes milieudoelstellingen: (i) de mitigatie van klimaatverandering, (ii) de adaptatie aan klimaatverandering, (iii) het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen, (iv) de transitie naar een circulaire economie, (v) de preventie en bestrijding van verontreiniging, en (vi) de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

In lijn daarmee hebben verschillende grote beursondernemingen in het jaarverslag over FY 2021 voor het eerst gerapporteerd over de ecologische prestaties van hun activa en economische activiteiten en in hoeverre die bijdragen aan de milieudoelstellingen met oog op (i) de mitigatie van klimaatverandering (*het proces om de stijging van de gemiddelde temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C - de Overeenkomst van Parijs*) en (ii) de adaptatie aan klimaatverandering (*het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan*). Meer concreet betekende dit dat die ondernemingen informatie moesten rapporteren over het aandeel van hun omzet, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven (tezamen de KPI's) met oog op hun ecologisch duurzame economische activiteiten.

Per 1 januari 2023 zullen deze ondernemingen bovendien moeten gaan rapporteren over de overige vier milieudoelstellingen zoals hierboven uiteengezet. Nadat de CSRD in werking is getreden (zie onder par. 4.3.2 en voetnoot 3 van dit overzicht) zal het toepassingsbereik van deze regeling naar verwachting uitgebreid worden, waardoor deze rapportageverplichting ook zal gaan zien op kleinere beursondernemingen.

4.3.2 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

Een initiatief dat eveneens voortkomt uit de Green Deal zag op 21 april 2021 het licht, namelijk de EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Deze Richtlijn ziet vooral op de rapportage door ondernemingen over duurzaamheidsfactoren zoals ecologische (milieu-), sociale en werkgelegenheidszaken, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en

omkoping. Een groot aantal ondernemingen moet daarover reeds rapporteren, maar bedoeling van de CSRD is (i) deze groep ondernemingen uit te breiden,⁶ (ii) de vereiste duurzaamheidsinformatie nader te specificeren (iii) rapportages beter toegankelijk en vergelijkbaar te maken door standaardisering en digitalisering en tot slot, (iv) rapportages aan een audit te onderwerpen.

Het gaat daarbij enerzijds om informatie over de duurzaamheidsrisico's die ondernemingen zelf lopen, en anderzijds over de impact van ondernemingen op hun omgeving, de zogenaamde *dubbele materialiteit*. Ondernemingen zullen moeten rapporteren over de effecten van de onderneming op duurzaamheidsaspecten, en daarbij ook informatie moeten verstrekken die nodig is om te begrijpen hoe deze aspecten van invloed zijn op de onderneming. Om daaraan bij te dragen, zal de rapportage onder meer een beschrijving moeten bevatten van het ondernemingsmodel, het beleid, de doelstellingen en de strategie ten aanzien van de duurzaamheidsfactoren, de rol die het bestuur en de commissarissen daarbij spelen en de risico's die daarmee gepaard gaan. Beschreven moet worden welke vooruitgang de onderneming heeft gemaakt om haar duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken. Verder dient een beschrijving te worden gegeven van het proces van gepaste zorgvuldigheid (*“due diligence”*) (zie par. 4.3.3), waarbij de negatieve gevolgen in de waardeketen van de onderneming moeten worden beschreven. Dat betreft zowel de negatieve gevolgen ten aanzien van de activiteiten van de eigen onderneming als die van zakelijke relaties en de toeleveringsketen. Ook zal moeten worden aangegeven welke maatregelen zijn genomen om de negatieve gevolgen te voorkomen, beperken en herstellen.

Het was oorspronkelijk de bedoeling de regelingen onder de CSRD te laten gelden voor boekjaar 2023, inmiddels lijkt het echter aannemelijk dat dit wordt uitgesteld naar de rapportage over boekjaar 2024 (en voor kleine/middelgrote beursondernemingen naar boekjaar 2027). Zoals ook blijkt uit dit [voorstel](#) van het Europees Parlement. Een belangrijk onderdeel van de CSRD zijn de door de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)⁷ te formuleren rapportagestandaarden

(*European Sustainability Reporting Standards – ESRS*). Deze standaarden moeten nader invulling geven aan de precieze rapportage die van ondernemingen wordt verwacht met oog op *Environmental, Social* en *Governance* aspecten. Bedoeling is dat deze standaarden al in november 2022 worden voorgelegd aan de Europese Commissie. In samenhang daarmee heeft de EFRAG in april 2022 al een zeer omvangrijke eerste set standaarden ter

[consultatie](#) gepubliceerd. De omvang van deze consultatie en de bijbehorende ontwerpstandaarden illustreren de complexiteit en veelomvattendheid van dit proces. Deze eerste set omvat 13 standaarden met meer dan 120 rapportagevereisten. Er worden daarenboven nog sectorspecifieke

⁶ De CSRD is van toepassing op alle grote beurs- en niet beursgenoteerde ondernemingen (een onderneming die twee achtereenvolgende boekjaren voldoet aan ten minste 2 van de volgende criteria (art. 2:397 BW): (i) balanstotaal > 20 miljoen (ii) netto-omzet > 40 miljoen (iii) gemiddeld ≥ 250 werknemers). Overigens zal de regeling ook gaan gelden voor beursondernemingen die niet als groot kwalificeren; voor hen geldt echter een overgangperiode, in principe zullen zij over 2026 (mogelijk 2027) de vereiste informatie beschikbaar moeten maken.

⁷ EFRAG adviseert de Europese Commissie over internationale verslaggevingsstandaarden; waaronder de in ontwikkeling zijnde ESG standaarden. Binnen EFRAG zijn de diverse stakeholders die zich bevinden op duurzaamheidsterrein zo veel mogelijk vertegenwoordigd. Zie ook voetnoot 7.

standaarden voorbereid. De Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving is actief betrokken bij de activiteiten van EFRAG en heeft recent een eerste [reactie](#) gepubliceerd waarin zij hierover fundamentele zorgen heeft geuit.

Om aangehaakt te blijven bij de omvangrijke ontwikkelingen op dit terrein, maakt de VEUO dankbaar gebruik van haar lidmaatschap van EuropeanIssuers, de overkoepelende belangenorganisatie van verenigingen van beursgenoteerde ondernemingen in de Europese lidstaten. VEUO participeert onder meer in de ESG Commissie van EuropeanIssuers die speciaal voor dit doeleind is opgezet.

4.3.3 Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)

Tot slot verdient de voorgestelde **Corporate Sustainability Due Diligence Directive** (CSDDD) aandacht. Op 23 februari 2022 heeft de Europese Commissie dit voorstel [gepubliceerd](#). Het voorstel is nu in behandeling bij het Europees Parlement en de Europese Raad. Na vaststelling door Parlement en Raad zullen lidstaten 2 jaar de tijd hebben om de voorgestelde regelingen te verwerken in nationale wetgeving.

Kort gezegd bevat de CSDDD een zorgvuldigheidsplicht voor bepaalde grote ondernemingen⁸ met het oog op de impact van hun activiteiten op hun waardeketen ter zake mensenrechten en het milieu. Meer concreet worden deze ondernemingen verplicht gepaste zorgvuldigheid (*due diligence*) te betrachten en daartoe een beleid op te stellen met oog op het in kaart brengen, voorkomen, beperken, beëindigen en verantwoorden van de negatieve effecten van hun bedrijfsactiviteiten voor mensenrechten (zoals kinderarbeid en dwangarbeid) en het milieu (zoals vervuiling en biodiversiteitsverlies). Bedoeling is dat ondernemingen passende maatregelen nemen waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat zij de negatieve effecten van de bedrijfsactiviteiten op mensenrechten en het milieu voorkomen of minimaliseren ('*obligation of means*').

Indien de vereiste zorgvuldigheidsmaatregelen niet zijn genomen, kan de onderneming aansprakelijk worden gesteld voor de daaruit voortvloeiende schade. Het vaststellen van en het toezicht houden op de zorgvuldigheidsmaatregelen valt onder de verantwoordelijkheid van de bestuurders en commissarissen van de onderneming. Zij moeten relevante input van belanghebbenden en

⁸ Deze EU regeling zal in principe gaan gelden voor de volgende EU vennootschappen, ongeacht of zij een beursnotering hebben:

- Ondernemingen met (i) >500 werknemers en (ii) een jaaromzet (wereldwijd) van >EUR 150 miljoen.
- Twee jaar nadat lidstaten de richtlijn hebben omgezet in nationale wetgeving, zal de regeling ook gaan gelden voor ondernemingen met (i) >250 werknemers en (ii) een jaaromzet (wereldwijd) van >EUR 40 miljoen waarvan ten minste 50% wordt gegenereerd in risicovolle sectoren (zoals textielindustrie, mijnbouw, landbouw, visserij sector).

maatschappelijke organisaties in overweging nemen en ervoor zorgen dat in de bedrijfsstrategie rekening wordt gehouden met de (potentiële) negatieve gevolgen. Ook worden bestuurders en commissarissen in het kader van hun zorgplicht geacht rekening te houden met de gevolgen van hun beslissingen op het gebied van duurzaamheid op de korte, middellange en lange termijn.

4.4 Accountancysector

Een onderwerp dat met de jaren een vast onderdeel is geworden van dit jaaroverzicht zijn de **ontwikkelingen in de accountancysector**. De discussie over het functioneren van de accountancysector en de kwaliteit van de accountantscontrole is nog altijd even actueel.

Vanuit verschillende zijden (o.m. vanuit de maatschappij en politiek) is de afgelopen jaren de druk

opgevoerd om veranderingen door te voeren om het vertrouwen in de sector te herstellen. Accountants hebben op dat terrein de nodige stappen gezet en maatregelen getroffen die van tijd tot tijd ook directe gevolgen hebben voor hun controlecliënten (waaronder beursondernemingen).

Onomstreden is dat accountants een belangrijke rol spelen bij het versterken van de zekerheid omtrent de betrouwbaarheid van financiële gegevens; het goed functioneren van de accountancysector is daarmee ook van groot belang voor de leden van de VEUO. De ontwikkelingen die daarmee gepaard gaan hebben dan ook onze aandacht.

Om te werken aan het herstel van het vertrouwen in de accountancysector heeft de toenmalige Minister van Financiën de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA) ingesteld om aanbevelingen voor verbetering te formuleren. De CTA publiceerde een eindrapport met observaties en aanbevelingen. In navolging daarvan heeft de minister twee 'kwartiermakers' aangesteld (drs. Marlies de Vries RA en mr. Chris Fonteijn) om de voortgang en samenhang van de verschillende maatregelen te bevorderen en te monitoren. Daaruit vloeien diverse initiatieven voort.

4.4.1 Joint audit

Zo is er onderzoek gedaan naar de introductie van **joint audits** in Nederland. In een joint-audit model tekenen twee accountants van twee verschillende accountantsorganisaties de controleverklaring met als doel elkaar scherp te houden en om kleinere accountantsorganisaties een kans te geven ervaring op te doen met wettelijke controles van OOB's en zo de concentratie van de Big 4-accountantsorganisaties te verkleinen. De VEUO heeft meegewerkt aan dit onderzoek en aangegeven geen voorstander te zijn van een joint audit. Het stuit in de praktijk op grote bezwaren, terwijl onduidelijk is welk probleem de joint audit zou moeten adresseren (het tekort aan OOB-accountants of het verhogen van de kwaliteit van de accountantscontrole). Voor de controlecliënt is

aannemelijk dat een joint audit in de praktijk een 'gedeelde audit' zal zijn die zal leiden tot inefficiëntie en toegenomen complexiteit. De cliënt moet immers met twee verschillende accountantsteams werken, hetgeen veel afstemming en coördinatie vereist met het risico dat zaken tussen wal en schip geraken. In Frankrijk werkt men reeds met joint audits en daar is geen bewijs uit naar voren gekomen dat het daadwerkelijk tot kwaliteitsverhoging leidt. Ook verschillende onderzoeken die hiernaar zijn gedaan hebben nauwelijks voordelen aangetoond. Daar komt bij dat grotere ondernemingen bij voorkeur bij de gespecialiseerde Big 4-accountants zullen blijven gezien het internationale en complexe veld waarin zij opereren. Hoewel de VEUO ook graag meer OOB-accountants zou willen zien, is zij van mening dat joint audits niet de oplossing bieden. Overigens stond de VEUO niet alleen in haar kritiek. Het uiteindelijke onderzoeksrapport kan [hier](#) geraadpleegd worden; daaruit volgt dat de voordelen van het joint audit-model beperkt blijven te zijn en dat er dus geen aanleiding is deze in Nederland te introduceren.

4.4.2 Audit only

Ook onderzoeken de Kwartiermakers de mogelijke effecten van een *audit only* structuurmodel voor accountantsorganisaties en de kwaliteit van de controle. In een audit-only model wordt de wettelijke controlepraktijk afgesplitst van de andere onderdelen van deze thans multidisciplinaire zakelijke dienstverleners. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het SEO Economisch onderzoek. Voor de VEUO staat voorop dat de kwaliteit van de audit van accountantsorganisaties en de toegang van de controlerende accountant tot andere expertisegebieden die noodzakelijk zijn voor de auditwerkzaamheden en -beoordelingen gewaarborgd moeten blijven.

4.4.3 Versterking verantwoordingsketen

Voor beursondernemingen is daarnaast relevant het [onderzoeksrapport](#) van de Universiteit Leiden over mogelijke interventies in de interne beheersing en governance structuur en de communicatie daarover. Dit rapport richt zich op de versterking van de verantwoordingsketen. Daarbij wordt gekeken naar de wijze waarop de verantwoordelijkheid van de gecontroleerde entiteit (de onderneming) beter tot uitdrukking kan komen. In het rapport worden diverse verstrekken aanbevelingen gedaan die de nodige implicaties voor ondernemingen met zich zouden brengen. De VEUO is kritisch over deze aanbevelingen en meent dat nut en noodzaak ervan eerst goed onderzocht en onderbouwd dienen te worden, alvorens zij in de discussie worden betrokken.

De Monitoring Commissie Corporate Governance Code heeft – op verzoek van de Minister van Financiën – beoordeeld in hoeverre bepaalde aanbevelingen uit het verslag konden worden meegenomen in de actualisatie van de Code (zie paragraaf 3.2). De Commissie heeft vooralsnog een aantal aanbevelingen overgenomen; deze bepalingen zien vooral op de positionering van, en interactie met, de interne audit functie.

Een aantal andere aanbevelingen heeft de Monitoring Commissie echter 'controversieel' verklaard, naar de mening van de VEUO terecht. Deze aanbevelingen zijn niet opgenomen in het actualisatievoorstel van de Monitoring Commissie. Een van de meest in het oog springende discussiepunten is *de aanscherping van het zogenaamde 'in control' statement* (bepaling 1.4.3 van

de Code). Onder meer de Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants, tezamen met de AFM, VEB en Eumedion pleiten ervoor de reikwijdte van het in control statement uit te breiden van financiële verslaggevingsrisico's naar operationele en compliance risico's. Dit raakt direct de corporate governance van beursgenoteerde ondernemingen en de VEUO is actief betrokken in het debat erover.

4.4.4 Implicaties voor kleine(re) beursondernemingen

De VEUO blijft aandacht houden voor de proportionaliteit van regelgeving, met een goede balans qua hoeveelheid, maar ook werkbaarheid van de bijbehorende regelgeving; ook waar het kleine(re) ondernemingen betreft. Op accountancyterrein wordt een aantal van deze ondernemingen met een aanvullende uitdaging geconfronteerd, waar zij steeds meer moeite hebben om een accountant te engageren. Het voornaamste probleem is dat het aantal accountantsorganisaties dat bevoegd is om organisaties van openbaar belang (waaronder beursondernemingen) bij te staan, steeds beperkter is. Ook kan geconstateerd worden dat als gevolg van deze ontwikkelingen accountants zowel de toetsing van hun klanten als de intensiteit van hun controles intensiveren, hetgeen maakt dat de diensten zeker voor kleine(re) ondernemingen ook steeds duurder worden. Het niet tijdig kunnen engageren van een accountant heeft gevolgen voor de benodigde jaarstukken; bovendien heeft Euronext de bevoegdheid om zo'n onderneming op het zgn. 'strafbankje' te plaatsen. Om die reden heeft de VEUO deze zorgen het afgelopen jaar wederom nadrukkelijk onder de aandacht gebracht bij de NBA en verschillende accountantsorganisaties. Zij hebben aangegeven bijzondere aandacht aan dit onderwerp te blijven besteden, maar plaatsen daarbij wel de kanttekening dat ook onderneming specifieke omstandigheden een rol spelen. De oplossing die de minister hiervoor ziet is erin gelegen dat bij wet geregeld wordt dat de NBA de bevoegdheid krijgt om een accountantsorganisatie aan te wijzen aan een controlecliënt als het hem niet lukt om een accountantsorganisatie te contracteren. De aan te wijzen accountantsorganisatie wordt daarbij in de gelegenheid gesteld om bezwaren tegen die aanwijzing in te brengen als zijn onafhankelijkheid in gevaar zou kunnen komen. Het adviescollege toetsing regeldruk heeft reeds [aangegeven](#) dat dat dit ook andere zwaarwegende belangen zouden moeten kunnen zijn. Ten tijde van de kabinetsformatie werd het accountancydossier door het parlement 'controversieel' verklaard, daarmee heeft dit voorstel 'Wet toekomst accountancysector' enige vertraging opgelopen. De Minister van Financiën lijkt [vooralsnog](#) echter aan te sturen op inwerkingtreding van de wet in 2023.

4.4.5 ESEF (het *European Single Electronic Format*)

Tot slot een onderwerp waar de VEUO afgelopen jaar op behulpzame wijze afstemming heeft gepleegd met de accountancysector. Dit betreft het technische onderwerp van de zogenaamde "ESEF-verklaring". In 2022 moesten beursondernemingen hun jaarrekening over boekjaar 2021 voor het eerst digitaal beschikbaar maken conform ESEF (het *European Single Electronic Format*). Dit format maakt jaarrekeningen beter leesbaar voor mens én computer, zodat aandeelhouders en ander stakeholders deze beter kunnen doorzoeken.

Verschillende ondernemingen wilden naast de ESEF-versie echter ook de gebruikelijke PDF-versie beschikbaar blijven stellen, onder meer op hun website en voor aandeelhouders op de AVA. Dat

leidde tot de nodige praktijkvragen, onder meer omdat de accountant verlangde dat deze PDF-versie zou vermelden dat het geen 'officiële versie' betreft. Er bleek onduidelijkheid te bestaan over de invulling en vormgeving van die verklaring; individuele accountantsorganisaties gingen daar verschillend mee om. De NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants) heeft eenduidige [guidance](#) op dit punt verschaft. Ondernemingen kunnen nu volstaan met een vermelding in de PDF-versie dat deze geen ESEF informatie bevat en waar de versie de ESEF-versie kan worden gevonden.

5 BESLUIT

Beursondernemingen vormen een belangrijk onderdeel van de Nederlandse samenleving en economie. Zij bieden volop mogelijkheden en kansen aan degenen die in die ondernemingen investeren, die daarin en daarvoor in en buiten Nederland werken, aan hun klanten en hun toeleveranciers, en hun andere stakeholders. Zij streven daarbij naar langetermijnwaardecreatie met respect voor mens en milieu. De VEUO behartigt hun belangen op het brede terrein van corporate governance, ESG en externe verslaggeving. Dat komt ten goede aan deze ondernemingen, maar ook aan de samenleving als geheel. Daarom zet de VEUO zich graag in voor de belangen van deze ondernemingen!